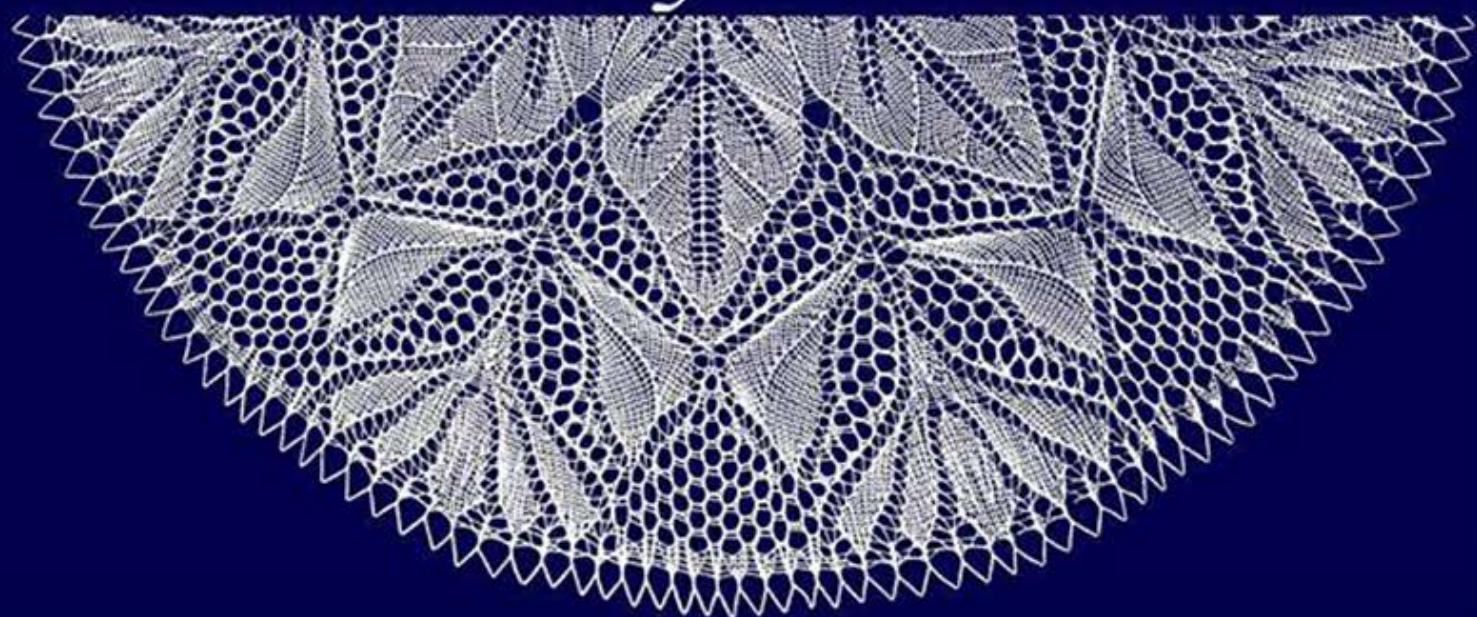

Pletené krajky
Hany Malé

1. května - 7. června 2016
Muzeum krajky Vamberk
úterý - neděle 9 - 12 a 13 - 17 hodin

Hana Malá o sobě

Narodila jsem se v roce 1936 v Duchcově, kde jsem prožila celé dětství a kde žiji dosud. Po dokončení základního vzdělání a studia na Ekonomické škole v Teplicích jsem pracovala třicet let jako účetní u Severočeských hnědouhelných dolů. Posledních šest let produktivního věku jsem potom byla zaměstnána jako mzdová účetní v duchcovské pobočce Karlovarského porcelánu.

Pletení jsem se věnovala již od školních let. Základy jsem získala v rámci „ručních prací“, které byly tenkrát vyučovány jako povinný předmět. Začínala jsem asi v deseti letech háčkováním základních motivů a postupně jsem přešla k pletení, přičemž vzory se stávaly stále složitějšími. Stále to ale nebylo to, co by mě plně uspokojovalo. Rodiče mě v mých aktivitách podporovali, otec proto jednoho dne přivedl domů starší, zkušenou pletačku, aby mě naučila pletení krajky. A to bylo ono, to bylo to pravé, čemu jsem v pravém smyslu propadla, čemu jsem začala věnovat veškerý volný čas až do doby, kdy jsem se vdala. Rodinný život, péče o děti a zaměstnání učinily své a na mou vášeň již nebyl čas. Když potom děti odrostly, bylo třeba místo o ně pečovat deset let o velice nemocnou maminku a čas tedy ani tentokrát nezbýval. K pletení jsem se mohla naplno vrátit až s odchodem do důchodu, v roce 1991. Současně s možností znovu plést a plně rozvíjet svou vášeň jsem začala shánět a archivovat pletařské vzory z časopisů věnovaných této tematice. V té době již neexistoval Ateliér Květen prodejny Vkus v Praze, odkud podobně nadšené ženy nové vzory získávaly, a s postupem času bylo a je stále složitější chybějící vzory sehnat. Mladší generace o tyto aktivity zájem nemá a časopisy po svých babičkách v drtivé většině případů likviduje. Mnoho nových vzorů jsem sice objevila v německých časopisech Neue Mode, Handarbeit, Anna či Strickdeckchen, ale každý takový časopis znamenal nejdříve přeložit veškerý text do češtiny. Protože jsem však pro pletení skutečně a „nevyléčitelně“ zapálená, podařilo se mi sehnat vzory nejrůznějšími jinými cestami.

Svou první výstavu jsem měla v Kulturním domě v Duchcově v roce 2008, a protože vyvolala nečekaný ohlas, povzbudilo mě to k uspořádání dalších výstav, tentokrát v Regionálním muzeu v Teplicích, v roce 2011 v Oblastním muzeu v Děčíně. V roce 2015 jsem svou sbírku věnovala Muzeu krajky ve Vamberku. Současná výstava je průřezem mou dvacetiletou a stále neutuchající tvorbou. Nazvala bych ji, když dovolíte, přehlídkou chuti, píce, trpělivosti, pozornosti a dovednosti rukou.

Historie pletení

Dějiny pletení jsou obestřeny záhadami a tajemstvím. Není zcela jasné, kde se tato textilní technika vyvinula. Jednou z možností je Egypt. Neboť jeden z nejstarších nálezů pleteného výrobku (ponožek) pochází z období kolem roku 1000 př. n. l. právě odtud. Druhou možností je jihozápadní Asie taktéž s nálezem ponožek (vykopávky v Dura Európos u řeky Eufkrat, dnešní Írán), pravděpodobně ze stejného období. Pravděpodobné také je, že se pletení vyvinulo ze síťování, kdy se místo uzlíků začala tvořit očka. Používaly se nejprve kostěné a pak železné jehlice. Pleteniny byly v odstínech bílé a indigo.

Do Evropy se umění pletení rozšířilo až ve 12. století přes Španělsko, v té době ovládané Maury. Materiálem byla bavlna a hedvábí, vlna až později. Pletené zboží bylo vzácností a luxusem. Ruční pletení patřilo k ženským pracím. Pletlo se pomocí dvou jehlic a pletené kusy se dle potřeby sešívaly. První spolehlivě datovaný nález je z hrobky ve Španělsku, uzavřené v roce 1275, kde byl nalezen pletený polštářek. Podhlavník má do vzoru umně vpletené arabské písmo. Předpokládá se, že mělo prosit o ochranu a požehnání. Ze Španělska se pletení rozšířilo obchodní cestou do severní Itálie. V 15. století byly španělské pletené ponožky již tak rozšířené, že v podstatě každý zámožný člověk v Evropě měl alespoň jeden pár. První pletařský cech vznikl v roce 1424 v Anglii a další v 16. století ve Francii a Německu. V Praze byl první cech založen roku 1612. Je zajímavé, že nejvíce si pletení oblíbili námořníci, protože bylo skladné a krátili si jím dlouhé chvíle na moři. Postupem doby tato činnost zlidověla. Pletly se ponožky, svršky, tašky, dětské oblečení a také krajky. Materiál byl dostupnější, v té době se již používala vlna. Síla vlákna určovala hrubost pleteniny. Obyčejní lidé si pleteninou začali dokonce zdobit kroje, protože pletená krajka byla levnější a méně pracná než paličkovaná. Největší rozmach dekorativního pletení nastal v Anglii za vlády královny Viktorie. Nejjemnější krajky pocházely ze Shetlandských ostrovů, mít je bylo známkou bohatství. Byly to nejkrásnější krajky, jaké kdy kdo vlastníma rukama vytvořil. A zručnost takového řemesla se právem nazývala uměním.

Ve 2. polovině 19. století krajka z dámského oděvu postupně mizela. Bylo to způsobeno změnou doby a postavením ženy ve společnosti. Význam krajky se přesouval do oblasti domácích dekorativních textilií - ubrusy, plédy, lemy ručníků i ložního prádla, záclony a pod. Vzory se předávaly z generace na generaci. Úpadek ručního pletení nastal hlavně s vynálezem plochého pletacího stroje v roce 1863. Znovuobnovení a rozšíření uměleckého pletení nastává až v padesátých letech 20. století, kdy v Ateliéru Květen prodejny Vkus v Praze vycházely předlohy různých pletených vzorů včetně krajek. Později tento zdroj zanikl, od devadesátých let se vzory objevují v německých časopisech Neue Mode, Handarbeit, Anna a Strickdeckchen. V dnešní době se v České republice této krásné činnosti věnuje jen velmi málo pletařek. Doufejme, že toto umění nebude v budoucnu zcela zapomenuto.